

מערך חינוך בנושא פסקת ההתגברות:

שינויי המשטר והסכנה לדמוקרטיה ולשוויון

המערך מיועד עבור אנשי חינוך במסגרות הפורמליות והבלתי פורמליות. נכתב והופץ בדצמבר 2022.

המגדלור פועל לקידום חינוך אזרחי לדמוקרטיה ליברלית על ידי הכשרות צוותי חינוך בדרגים שונים, פיתוח תוכן ועבודת רישות של מנהלים ומנהלות במערכת החינוך הפורמלית, הבלתי פורמלית ובאקדמיה הישראלית. המגדלור הוא מיזם משותף של אידאה והחלוץ.

מעריך חינוך על פסקת ההתגברות: שינויי המשטר והסכנה לדמוקרטיה ולשוויון

רקע

בנובמבר 2022 קמה בישראל ממשלת הימין הקיצונית בתולדותיה. מעולם לא קמה ממשלה שהורכבה מנציגים כה רבים של מפעל ההתנחלויות והכהניזם, יחד עם הנהגת שלושת המגזרים – חרדים לאומיים, ש"ס ויהדות התורה. המפלגות המרכיבות את הממשלה שמו להן למטרה להעמיק את הכיבוש והשליטה הישראלית בגדה המערבית, להסדיר את חלוקת המשאבים על בסיס מגזרי מוחלט, ולהבטיח מדיניות ניאו-ליברלית של חנק תקציבי, שבצידה מנגנוני נאמנות ופיצוי לתומכי הממשלה.

המָלֵט שמחבר את לבני הממשלה הוא מתקפה פופוליסטית אנטי-ליברלית כלפי מוסדות שלטון החוק וצמרת כוחות הביטחון, כלפי ציבור אזרחי ישראל הערבים, וכלפי להט"בים ונשים – ולמעשה נגד כל קבוצה שאינה דוגלת בעליונות יהודית לאומנית.

על מנת להחליש את הביקורת ואת ניסיונות ההתנגדות שיקומו כנגד הממשלה החדשה, יבקשו מפלגות הימין לחולל שינוי משטרי עמוק והדרגתי בסדרי השלטון והממשל הישראליים, במטרה לחסל את האוניברסליות של החוק, להחליש את מנגנוני הגנת המיעוטים, ולפורר עוד יותר את השירותים הציבוריים האוניברסליים. זאת, יחד עם דה-לגיטימציה לכל ביקורת מצד קבוצות מאורגנות ואנשים פרטיים שתומכים בשוויון בפני החוק, במדיניות רווחה אוניברסלית, בזכויות נשים ולהט"ב, ובשוויון ובשותפות אזרחית יהודית-ערבית.

תנועת המלקחיים של השינוי המשטרי ופעולת הדה-לגיטימציה נפגשות במכשיר האנטי-דמוקרטי המכונה 'פסקת ההתגברות', שנועד לעקר את המנגנון הכמעט יחידי שמאפשר הגנה על זכויות אדם ואזרח.

במעריך הקרוב נעסוק בתחילה בפסקת ההתגברות, לאחר מכן נפגוש את הנפגעים הפוטנציאליים של הממשלה הדורסנית החדשה, ולסיכום נדון בשאלה, מדוע התשובה לפופוליזם המגזרי איננה רק שמירה על בג"צ, אלא גם ובעיקר חזרה ליסודות של שמאל עממי שדואג לכל הציבורים בפריפריה, מתנגד לכיבוש, ומאמין בשותפות יהודית-ערבית.

מטרות

1. לחדד את הבעיה והאיום שיוצרת ממשלת הימין החדשה.
2. להצביע על הקבוצות שנמצאות בסיכון גבוה תחת המדיניות שלה.
3. להסביר את המקור לפסקת ההתגברות, כדי לדון בחלופה שהשטח יכול להציע אל מולה.

"פסקת ההתגברות תאפשר לכנסת, ברוב של 61, להעביר כל חוק שתרצה. כן, גם חוקים המנוגדים לחוקי היסוד, הפוגעים בזכויות של כולנו כמו עקרון השוויון, חופש ההפגנה ועוד... נשמע "דמוקרטי", נכון? אבל דמוקרטיה היא לא רק שלטון הרוב. היא גם הגנה אפקטיבית על זכויות האדם. אם הרוב רוצה לפגוע קשות במיעוט, מה נגיד אז? צריך לזכור: העם הוא הריבון. כל העם. כל החלקים של העם. בדמוקרטיה ייצוגית, הם מיוצג בכנסת, באמצעות 120 חברי כנסת".

"הניסיון הראשון להעביר פסקת התגברות באה מהמפלגות החרדיות, על רקע חוק הגיוס הפוגע בשוויון, לפני עשרות שנים. אל החרדים הצטרפו המתנחלים. במשך 50 שנה יש כעס עצום בקרב מובילי תנועת ההתנחלות על בית המשפט העליון. הפלח הבא של הימין שתומך נלהבות בפסקת התגברות הוא זה שנאבק נגד ה"מסתננים". מתנגדי האקטיביזם השיפוטי הם הקבוצה הרביעית מקרב הימין המנהלת קרב חורמה כנגד בג"ץ: נגד הרחבת זכות העמידה, נגד הפיכת חוקי היסוד כבוד האדם וחירותו וחופש הקניין ל-Bill of Rights של החוקה הישראלית, ונגד ביקורת שיפוטית. נתניהו ונאמניו, הקבוצה החמישית, עברו לא מכבר לתמוך בפסקת ההתגברות אחרי שהימין האידיאולוגי גינה את ראש הממשלה במשך שנים כמי שהגן על עצמאות בית המשפט העליון. קריטי להבין שפסקת ההתגברות מדרדרת את ישראל לכיוון של עריצות הרוב. איילת שקד כשרת משפטים הציעה שרוב של 61 ח"כים יוכל להתגבר על פסיקות בג"ץ, הקובעות כי חוק רגיל סותר חוק יסוד או פוגע בשוויון זכויות בישראל. 61 זהו הרוב של הקואליציה, לא ייצוג של העם כריבון".

טבלת תוכן עניינים

חלק במערך	כותרת	משך זמן	תוכן	עזרים
חלק א' - פסקת ההתגברות והגדרת הבעיה	שמש אסוציאציות	5 דק'	שואלים מה האסוציאציה ל'פסקת ההתגברות'	לוח\פלקט גדול, טושים
	יישור קו מושגי	5 דק'	מהן שלוש הרשויות	מצגת, מחשב, מקרן, או לוח\פלקט גדול, טושים
	סכנת עריצות הרוב	10 דק'	דיון עקרוני על מהות הדמוקרטיה: שלטון מרוסן של הרוב	ציטוטי דה-טוקוויל במצגת נלווית או על הלוח, מחשב, מקרן
	סרטונים על פסקת ההתגברות	15 דק'	הסבר ברמות משתנות על המושג, גם בהיבטים חוקתיים וגם בהיבטים פוליטיים רחבים	מחשב, מקרן, רמקולים
חלק ב' - הנפגעים מפסקת ההתגברות והממשלה החדשה	הנפגעים הפוטנציאליים מהחלשת בג"צ	15 דק'	היכרות עם החוקים שבג"צ פסל כדי ללמוד על ההגנה שהוא מעניק למיעוטים	כרטיסיות עם תעודת זהות, כרטיסיות עם חוק שנפסל
	שלוש הקבוצות הראשונות להפגע	15 דק'	דיון על פסקת ההתגברות מנקודת המבט של מי שמאויים ממנה, ושיחה על הסכנה שמשקפת ממנה	ברקודים לטקסטים, סורק בסלולרי
	האלימות שמאיימת על כולם	15 דק'	'פעילות שקט' שנועדה להמחיש את התנאים להתפרצות אלימה תחת הממשלה החדשה	כרטיסיות מודפסות מראש
חלק ג' - מחאה אזרחית ותגובה פוליטית	מה אפשר ללמוד מתגובות שגויה	15 דק'	היכרות עם שלוש תגובות שמבהירות מהי הגישה השגויה למצב	שלושה פוסטים במצגת נלווית, מחשב, מקרן
	סיכום: הרחבת שותפויות ברמה המקומית	20 דק'	ניפוץ הגישה השבטית וחיבור לציבורים שיכולים להיות שותפים למאבק על הדמוקרטיה	שלטים עם קטעי קריאה לתערוכה, דפים ריקים, כלי כתיבה, נייר דבק

חלק ד' - עזרים עבור המערך

חלק א': פסקת ההתגברות והגדרת הבעיה

בהתאם לקהל היעד ולזמן המתוכנן, יש לתאר את המהלך שאנחנו עומדים לעבור.

פתיחה

הסבר למחנכ.ת:

בשביל להתחיל, ננסה להבין מה הקבוצה יודעת על המושג 'פסקת ההתגברות'.

שואלים, מהי פסקת ההתגברות; כותבים את התשובות ב'שמש אסוציאציות'.

שמש

אסוציאציות

(5 דק')

שאלות למחשבה / דיון:

מי מתגבר על מי בעצם? למה צריך להתגבר? באילו מצבים אתם חושבים שיש צורך לבית המשפט להגביל או להתגבר על חוק שהכנסת חוקקה? באילו מצבים אתם חושבים שהכנסת תרצה להתגבר על פסקה של בג"צ?

3 הרשויות:

מציירים על הלוח (או משתמשים בשקף 1 במצגת עזר) משולש ורושמים בכל קודקוד רשות אחרת - בית המשפט העליון, הכנסת, הממשלה.

שלוש

רשויות

(5 דק')

שאלות למחשבה / דיון:

מה הרשות שהכי מייצגת לפי דעתכם את המהות הדמוקרטית? מהי בכלל המהות הדמוקרטית? איזו עוד רשויות קיימות מעבר למשולש הזה (למשל, יש הטוענים שהרשות הרביעית היא התקשורת). בסדנה למחנכים ניתן לשאול, מה התפקיד של החינוך בתוך דמוקרטיה.

סכנת עריצות הרוב:

מציגים (שקף 2 במצגת עזר) או כותבים על הלוח את הציטוט הבא מתוך ספרו של אלכסיס דה-טוקוויל, הדמוקרטיה באמריקה, מן הספרים החשובים בתולדות המחשבה המדינית המודרנית. דה-טוקוויל מזהיר בו מפני סכנת עריצות הרוב:

עריצות הרוב

(10 דק')

נטייתן הטבעית של דמוקרטיות היא לרכז את כל הכוח החברתי בידי הגוף המחוקק. הואיל וגוף זה הוא כוח הנובע באורח הישיר ביותר מן העם, הרי הוא גם נוטל חלק רב ביותר בעוצמתו הכל יכולה של העם. ניכרת בו אפוא מגמה קבועה להשיג שליטת יחיד על כל הסמכויות. ריכוז זה של סמכויות מזיק מאוד למינהל תקין ומשמש יסוד לעריצותו של הרוב. מחוקקי המדינות החברות נכנעו לעתים קרובות לנטיות הדמוקרטיות הללו; מחוקקיו של האיחוד התנגדו להן תדיר ובאומץ רוח. (עמ' 158)

אחד הגורמים המסייעים יותר מכל השאר לשמירת קיומה של הרפובליקה הדמוקרטית (...) הוא מבנה הרשות השופטת. הראיתי איך בתי המשפט משמשים לריסון סטיותיה של דמוקרטיה, ואיך הם בולמים ומנחים את דחפי הרוב אם כי לעולם אינם מצליחים להפסיק את פעילותו. (עמ' 302)

שאלות לדיון:

- מתי הרוב הופך לעריץ וזקוק לריסון?
- אל מה טוקוויל מתכוון באומרו שבתי משפט מרסנים את הרוב, אבל לא מפסיקים את פעילותו?

צפייה בסרטון (15 דק')

בעמוד מס. 14 (עזר מס. 1) תמצאו מספר אפשרויות לסרטונים המציפים דיונים בהקשרים שונים על פסקת ההתגברות. מומלץ לבחור לפי רמת הקבוצה:

1. סרטון כללי: רוב קטן יכול להתגבר על בג"צ + פגיעה בזכויות אזרחיות יסודיות.
2. סרטון שעוסק באיום על הדמוקרטיה.
3. סרטון על החריגות של פסקת ההתגברות ביחס לקיים בעולם.
4. סרטון של ברוך קרא עם השוואה בינלאומית וחיבור לשחיתות השלטונית.

צופים יחד, ולאחר מכן מקיימים דיון קצר:

שאלות לדיון:

- מה ההבדל בין שלטון העם לשלטון הרוב?
- מה הבעייתיות בכך שהרוב קובע?
- למה חשוב להגן על עצמאותו של בית המשפט העליון?
- למה לדעתכם פסקת ההתגברות חשובה כל כך למפלגות הימין?

הסבר למחנכת:

מומלץ לקרוא מראש את נייר העמדה הקצר של עמיר פוקס, ואת ההסבר שלו על הפרדת הרשויות, בשביל להיות מסוגלים לענות על שאלות בהרחבה.

המסר החשוב כאן הוא שפסקת ההתגברות ורעיונות העליונות היהודית של הימין מבקשים לבסס תפיסה גזענית של דמוקרטיה ליהודים בלבד, כשאינן לגיטימציה לנציגים ערבים להיות חלק מהרוב.

חלק ב': מי הראשונים להפגע

הסבר למחנכת:

בחלק זה שלושה חלקים, 1,2,3. חלקים 1 ו-3 מעוררים יותר רגש, חלק 2 יותר שכלתני. מומלץ לבחור את החלקים בהתאמה לקבוצה.

1. האנשים שמאחורי כסילות בג"צ (15 דקות)

בחלק הקרוב המשתתפים יכירו חלק מהחוקים שבג"צ פסל ובעיקר את האנשים והקבוצות שזכו להגנה בזכות התערבות בג"צ.

משימה - 5 דקות:

- מחלקים את הקבוצה ל-10 (זוגות או שלישיות בהתאם לגודל)
- כל קבוצה מקבלת חוק (עמ' 17-16, עזר מס. 3) עם הסבר קצר על ההתערבות של בג"צ ותעודת זהות ריקה (עמ' 15, עזר מס. 2).
- המשימה בקבוצות: עליכם לקרוא על החוק שנפסל ולמלא את תעודת הזהות (נדרש דמיון, מי האדם שזכה להגנה).

נשחק "אטומים" -

מבקשים מכל המשתתפים לעמוד.

עכשיו עליכם להתחלק לפי הקטגוריות שאני נותנת לכם:

- a. תתחלקו לפי מגדר: כל מי שבתעודת הזהות מופיע גבר/אישה) - הגברים עומדים בצד הימני והנשים בצד השמאלי.
- b. תסתדרו לפי מצב סוציו-אקונומי: כל מי שבתעודת הזהות כתב עני שיעמוד משמאל, מעמד בינוני באמצע ועשיר מימין.
- c. תסתדרו לפי גיל עכשיו, כלומר תעמדו בארבע פינות שונות בחדר עם אנשים שגם כתוב להם בתעודת הזהות - ילד, צעיר, מבוגר, זקן.

שאלה לסיכום:

- מה אפשר לומר על הנפגעים או המרוויחים מהפסיקות של בג"צ?
האם יש להם מחנה משותף?
במה הם דומים או שונים לכם? זה יכול להיות מישהו פה מהקבוצה?
מה עוד תוכלו לספר לנו על הנפגעים או המרוויחים מהפסיקות של בג"צ?
האם אתם חושבים שהכנסת צריכה "להתגבר" על פסילת החוקים האלו?

קישור לכתבה

אילו חוקים פסל בג"צ? | 14.11.22 | Ynet

בשנות ה-90 החל בג"צ לבטל חוקים וסעיפי חוק שחוקקה הכנסת, אך מאז ביטל מתוך אלפים רק 22. זו רשימת החוקים שבוטלו.

חלק ב': מי הראשונים להפגע

2. המרוויחות
מבג"צ
(10 דקות)

החשש מהיחלשות של בג"צ עשויה לפגוע במשמעות הכללית של בג"צ לא רק בהקשר של פסילת חוקים. סרטון קצר על הפגיעה הפוטנציאלית של בג"צ בנשים. אחת הדוגמאות המעניינות של המשמעות של בג"צ:

כתבה

על משמר הכנסת | 31.7.2018

בג"ץ הורה לבטל סעיף האוסר על התמודדות נשים לרשימה החרדית, אגודת ישראל.

למיטיבי לכת: הילה לפקוביץ מנהלת פרויקטים בנבחרות בנושא בג"צ.

בסיסי: לא נבחרות - לא בוחרות. מחאת הנשים החרדיות.

למחנכת: מוזמנת לקרוא עוד על "נבחרות".

למיטיבי לכת: פרק מתוך סדרה דוקומנטרית "שופטים בשר ודם" שמסבירה מי הם בעצם השופטים בעצם ומה פועלם. מעלה שאלות מה יקרה אם בעצם תתבטל המשמעות שלהם.

פעילות
אופציונלית
נוספת
להרחבה

סדנה בת שעתיים - הנפגעים המידיים

3. שלוש
הקבוצות
הראשונות
להפגע
(15 דק')

הסבר:

ההשלכות של פסקת ההתגברות והרפורמה במערכת המשפט חורגות בהרבה מסוגיות משפטיות ושלטוניות. הן מאיימות לפגוע בצורה הכי קונקרטית בקבוצות שונות בחברה בישראל.

מהלך:

מחלקים את הקבוצה ל-3, כל קבוצה מקבלת כרטיסיה (עמוד מס. 18, עזר מס 4) עם קטעי קריאה שעוסק בערבים, נשים ולהט"בים.

אחרי שכל קבוצה קוראת ועונה על השאלות, מתכנסים לסבב של שיתוף בתשובות ל-3 השאלות הבאות:

- איך מגדירים בימין הלאומני את הבעיה שקשורה באותה קבוצה?
- מהם האיומים שנשקפים כאן?
- איפה האיומים האלה מתחברים לחיים שלכם?

למחנכת:

מומלץ לקרוא דרישות של מאבקים של כל אחת מהקבוצות הללו, על מנת לעבות את הדיון באיומים עליהן:

- המאבק לטיפול באלימות נגד נשים
- המאבק למען זכויות להט"ב
- המאבק למען שוויון אזרחי לערבים

מקורות נוספים שעוסקים בפגיעת פסקת ההתגברות בנשים נמצאים ב:

- סרטון "אם בג"ץ לא יוכל להגן עליי, מי יגן עליי עכשיו?", גלובס
- הארץ

האלימות שמאיימת על כולם

פעילות
שקט עם
כרטיסיות
(15 דק')

הסבר:

עכשיו נפגוש ניתוח של פרופ' עידן לנדאו, בלשן ופובליציסט שפועל נגד הכיבוש הישראלי בשטחים. אפשר להתווכח על התחזית שלו, אבל חשוב להכיר את התנאים והנתונים.

שרשור ציורים

עידן לנדאו | נובמבר 2022

הדפיסו את שרשור הציורים של פרופ' לנדאו (עמ' מס. 19-22, עזר מס 5), וגזרו כל ציוץ בכדי לייצר את כרטיסיות הפעילות.

מהלך:

מסבירים לקבוצה שעכשיו נקרא בשקט כרטיסיות בזו אחר זו. יש להעביר למי שמשמאל את הכרטיסיה בתום הקריאה, כך עד שהאחרון מסיים לקרוא.

למחנכ.ת:

יש להעביר את הכרטיסיות בקצב איטי, כדי שכולם יספיקו לקרוא, בלי שיווצר פקק. בחלוקת הכרטיסיות חשוב להבחין שאין עומס כרטיסיות אצל מישהו במעגל, וששומרים על השקט תוך כדי קריאה - כל החלק הזה מתבצע בשקט, עד שהאחרון מסיים לקרוא.

שאלות לדיון:

1. עד כמה זה מופרך בעיניכם שהאלימות שחווינו במאי 2021 תחזור על עצמה?
2. במה יהיה שונה המצב כשבן גביר, שחולל את גל האלימות הקודם בתור חבר כנסת סהרורי, יכהן כעת כשר בממשלה?
3. מה אנחנו יכולים לעשות במצב של גל אלימות דומה?

למחנכ.ת:

לנדאו מסביר את התנאים ליצירתו של גל אלימות בין יהודים לערבים בשראל, שיבטל את ההבדל בין ההתנחלויות לערים המעורבות, ויחמיר מאוד את מצב היחסים בין אזרחים יהודים וערבים. הוא טוען שזה מהלך מכוון של הממשלה החדשה, שנשען על גורמים ושינויים תפיסתיים שטופחו במשך שנים, בהם הקמת ארגוני מיליציה כמו 'השומר החדש', שימוש בצה"ל כנגד אזרחים, ויצירת תסיסה מכוונת בציבור הערבי. לנדאו מסביר שהמטרה היא יצירת עימות אלים בין המדינה ואזרחיה הערבים, במטרה לשנות את מעמדם מאזרחים לאויבים, וכל זה, בחסות תקשורת המיינסטרים.

חלק ג': מחאה אזרחית ותגובה פוליטית

**למיטיבי
לכת -
מה אפשר
ללמוד
מתגובות
שגויה
(15 דק)**

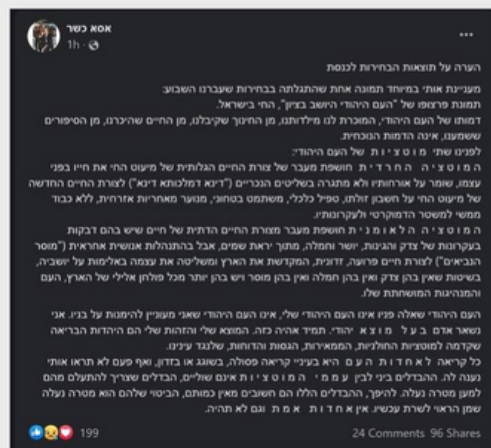
הסבר:

הממשלה החדשה יוצרת רושם שגוי, כאילו המאבק מתקיים נגד דתיים – לאומיים וחרדיים, ונגד מצביעי הליכוד מהפריפריה. אבל השאלה הגדולה היא לא איך להיאבק בציבורים האלה, אלא איך לבנות שותפויות חוצות מגזרים ומעמדות סוציו-אקונומיים, שיאפשרו להציב חלופה דמוקרטית, שוויונית וסולידרית ברחוב ובארגונים האזרחיים, למול הממשלה הניאו-ליברלית המגזרית הקיצונית ביותר שקמה כאן. המטרה שלנו היא לערער על הנחה של רבים שמאבק בממשלה הוא מאבק באנשים שנחשבים חלק מהמגזר שלה.

מהלך:

מקרינים על הלוח את הפוסטים (שקף 3 במצגת העזר), שהתפרסמו בעקבות הניצחון של הימין בבחירות:

מה אפשר ללמוד מתגובה שגויה למצב

שאלות לדיון:

1. מה דעתכם על הטקסטים הללו? מה הם מייצרים? מה החלוקה שהם מייצרים בתוך החברה הישראלית? מה דעתכם על החלוקה הזו וכיצד ניתן לייצר חלוקות אחרות בעצם?
2. איפה עמרי חורש והקופאית בסופר, דווקא היו יכולים להיפגש? (לדוגמא: המאבק על שכר המינימום; חוק הקופאיות של שלי יחימוביץ', שנאבקה בעצמה על זכויות להט"ב)
3. כיצד מצליחים לרתום ציבורים רחבים להגן על הדמוקרטיה הישראלית ולייצר מאבקים לא מגזריים?

איך אנחנו יכולים להרחיב שותפויות ברמה המקומית?
במידה ולא עשיתם את החלק הקודם ניתן לייצר מעבר ישיר להצעה שלנו לסיכום
- יצירת שותפות חוצת מגזרים למען קידום חברה דמוקרטית ושוויונית.

מהלך:

תולים על הקירות פלקט עם קטעים מתוך הכתבות הבאות:

שותפות בין פריפריה למרכז

שותפות יהודית ערבית

שותפות בין להט"ב ומעמד
הפועלים

שותפות חוצת-ציבורים בין נשים
עו"סיות

פמיניסטיות חרדיות

קריאה למרד דתי-ליברלי

מסבירים למשתתפים שעליהם להסתובב בין הכתבות השונות, ולרשום מחשבות ותחושות שעלו בהם לנוכח הקריאה. לאחר שכולם סיימו לעבור על כל הכתבות והתקסטים, מחזירים את הדפים עם הרישומים למעגל, ומנחים דיון.

שאלות לדיון:

1. איך הרגשתם לקרוא את הדוגמאות השונות?
2. מה אנחנו צריכים לעשות כדי להרחיב את ההיכרות שלנו עם ציבורים שהם לא אנחנו?
3. איזה שותפויות אנחנו יכולים לקדם ברמה המקומית והארצית שלנו כארגון או מקום?

מסר לסיכום

המאבק לדמוקרטיה ולשוויון של המחנה הדמוקרטי-ליברלי עובר דרך שותפות חוצת 'שבטים'. פירוק החשיבה המגזרית, וסולידריות אזרחית ופוליטית בין פריפריה למרכז, חילונים דמוקרטיים ודתיים דמוקרטיים, ושותפות יהודית-ערבית, הן האיום הכי גדול על הממשלה החדשה, שתאמץ ככל יכולה לפרק את הדמוקרטיה ולשחוק את השוויון והאוניברסליות. הסולידריות הזו מתחילה בבבית הספר, בארגון, בתנועה, בסניף וביישוב שלי, והיא תהיה סלע איתן גם בימים קשים שיבואו תחת כהונת הממשלה החדשה.

נספח - הצעות למספר חלופות עבור המערך

עזרים	מיטיבי לכת	סדנה	בסיס	
	מערך מתמשך	שנת שרות, מכינה, פעולה לי"א-י"ב	שעת מחנך או ישיבת צוות חינוכי	קהל יעד
	שני מפגשים לפחות	שעתיים	דקות 45	משך זמן
מצגת - משולש איזונים ובלמים		V	V	חלק א' - הגדרת הבעיה
מצגת - הציטוט		V	X	עריצות הרוב - טוקוויל
כרטיסיות עם סרטונים ושאלות לדיון (למי שיעשה הכל) ושקף במצגת עם קיו קוד של הסרטונים	חלוקה לקבוצות וצפייה משותפת באחד או יותר	חלוקה לקבוצות	סרטון אחד כללי	סרטונים על פסקת ההתגברות
כרטיסיות עם החוק שנפסל + תעודות זהות לפי הקטגוריות שרשומות בסדנה עצמה	V	V	V	חלק ב' - האנשים מאחורי פסילות בג"צ
שקף במצגת של נבחרות וההתערבות של בג"צ	V - כולל הכתבה שמסבירה על המבאק של בג"צ	V - רק הסרטון פרסום של נבחרות וההודעה של בג"צ	V - רק הסרטון פרסום של נבחרות וההודעה של בג"צ	המרוויחים מכוחה של בג"צ
	V	X	X	מה שופטי בג"צ עושים בעצמם?
כרטיסיות עם הכתבות ושאלות לדיון (למי שיעשה הכל) ושקף במצגת עם קיו קוד של הכתבות	חלוקה לקבוצות וצפייה משותפת באחד או יותר	חלוקה לקבוצות	התמקדות באחד מהנפגעים והרחבה	הנפגעים המידיים
כרטיסיות של שקט	V	V	V	האלימות שמאיימת על כולם
הפוסטים בשקף במצגת	כל הפוסטים	פוסט אחד שקוראים ביחד	רק התערוכה בלי X הפוסטים	חלק ג': מחאה אזרחית ותגובה פוליטית - פוסטים
הדפים לתערוכה / שקפים במצגת	V	V	V	שותפות חוצת מגזרים

עזר מס 1: חלק א' - צפייה בסרטון ודיון - סרטונים לבחירה

1. מהי פסקת ההתגברות, ולמה היא מסוכנת לחברה בישראל?

מסרים נלווים לסרטון:

- הפסקה מאפשרת לרוב קטן בכנסת להתגבר על ההגנה שמעניק בית המשפט העליון לקבוצות מיעוט
- הרעיון מהווה איום על זכויות אזרחיות יסודיות: חופש הביטוי, הזכות לפרטיות, זכות ההתארגנות, חופש התנועה, הזכות לבחור ולהיבחר, ועוד.

2. למה פסקת ההתגברות מאיימת על הדמוקרטיה?

מסרים נלווים לסרטון:

- בדמוקרטיה הרוב קובע, אבל המיעוט מוגן.
- האיזון העדין בין לגיטימציה לבחירת הרוב, ובין הגנה על המיעוט ושמירת האוניברסליות, הוא מה שמבדיל בין משטרים סמכותניים כמו באיראן או בסין, ובין דמוקרטיות ליברליות.
- אחד המדדים המרכזיים לעוצמתה של דמוקרטיה הוא ההגנה שלה על מיעוטים.

3. למה פסקת ההתגברות היא מכשיר יוצא דופן לעומת העולם?

מסרים נלווים לסרטון:

- אין עוד מדינות שיש בהן פסקת התגברות כמו שמתוכננת בישראל. בקנדה, שבה יש מנגנון ברוח דומה, קיימת חוקה מסודרת שמגינה בחוק על זכויות המיעוט.
- בישראל אין מנגנונים נוספים מלבד בית המשפט, שתפקידם לבלום מדיניות שפוגעת בזכויות המיעוט.

4. השוואה בינלאומית לשינוי שיטת הממשל בישראל

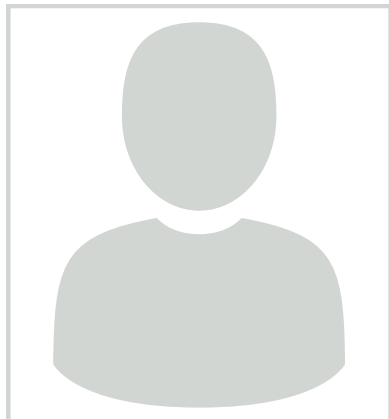
מסרים נלווים לסרטון:

- הרפורמה במערכת המשפטית בפולין נועדה להחליש אותה ואת ההגנה על המיעוטים וזכויות האזרח שם.
- פסקת ההתגברות היא חלק מרפורמה כוללת שמתכנן הימין הלאומני במערכת המשפט ושלטון החוק.
- החלשת בג"צ תוביל לשחיקת ההגנה נגד אפליה, לגידול בנורמות שלטוניות מושחתות.

עזר מס 2: ת"ז עבור פסילות בג"צ והאנשים מאחורי הפסילות

תעודת זהות של המרוויח.ה מהפסיקה של בג"צ

שם:

מין:

גיל: ילד, צעיר, מבוגר, זקן

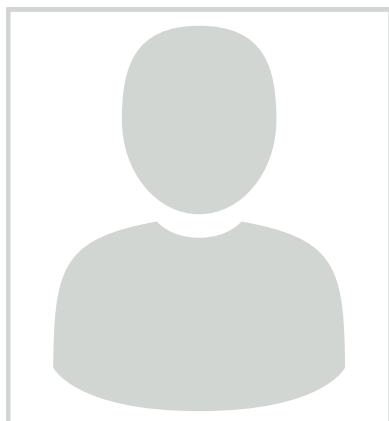
מקום מגורים: מרכז, צפון, דרום

מצב סוציו-אקונומי: עני, מעמד בינוני, עשיר

מאפיינים נוספים:

מכירה משהו.י שדומה לו.ה?

תעודת זהות של המרוויח.ה מהפסיקה של בג"צ

שם:

מין:

גיל: ילד, צעיר, מבוגר, זקן

מקום מגורים: מרכז, צפון, דרום

מצב סוציו-אקונומי: עני, מעמד בינוני, עשיר

מאפיינים נוספים:

מכירה משהו.י שדומה לו.ה?

עזר מס. 3: פסילות בג"צ והאנשים מאחורי הפסילות

חוק הפונדקאות (2021)

בג"ץ קבע כי תוך חצי שנה יבוטלו ההגדרות הקבועות בחוק, שהתיר פונדקאות לנשים יחידניות אך לא לגברים יחידנים ולזוגות חד מיניים.

חוק ההסדרה (2020)

בית המשפט קבע כי החוק מ-2017, שנועד להכשיר בדיעבד בנייה בלתי חוקית בהתיישבות ביהודה ושומרון שנעשתה על קרקע פרטית פלסטינית - אינו חוקתי. מדובר בחוק שהיה אמור "להסדיר" בדיעבד את מעמדם של כ-2,000 בתים בהתנחלויות. בג"ץ נימק זאת בכך שהחוק פוגע באופן בלתי מידתי בקניין, בשוויון ובכבוד של התושבים הפלסטינים. אף שבית המשפט אישר ש"התכלית האנושית" בחוק היא ראויה, הוא הוסיף כי הפגיעה בקניין, בשוויון ובכבוד היא פגיעה קשה ביותר. החוק לא עומד במבחן המידתיות משום שהיו אמצעים מידתיים יותר שהיו משיגים את התכלית, תוך פגיעה פחותה בזכויות.

חוק מס דירה שלישית (2017)

עם אישור תקציב המדינה וחוק ההסדרים הוגשה עתירה לבג"ץ נגד אופן החקיקה ומהות החוק. לאחר שקיבל את העמדה שלפיה "נפל פגם מהותי" בהליך החקיקה, בג"ץ פסל את החוק שנועד להטיל מס על דירה שלישית. השופטים קבעו כי יש להחזיר את הדיון לוועדת הכספים של הכנסת, אולם החוק לא נחקק מחדש. נשיאת בית המשפט העליון דאז, השופטת מרים נאור, קבעה כי "במקרה שלפנינו נחצו כל הקווים האדומים".

שוויון בנטל - חוק הגיוס (2017)

עתירה טענה כי הסדר הגיוס של תלמידי הישיבות ש"תורתם אומנותם" פוגע קשות בשוויון, ובאופן המקיים פגיעה בזכות החוקתית בכבוד האדם. שופטי בג"ץ קבעו כי ההסדר בלתי מידתי ובלתי חוקתי, ודינו להתבטל.

איסור שלילת הבטחת הכנסה מאדם שמחזיק ברכב (2012)

נפסל סעיף בחוק הביטוח הלאומי השולל גמלת הבטחת הכנסה מאדם המחזיק או משתמש ברכב.

מלגת לימודים לאברכים בלבד (2014)

בג"ץ קבע כי תשלום מלגת הלימודים לאברכים לחמש שנים פוגע בשוויון, אינו משרת את תכלית המטרה ואינו עומד במבחני המידתיות. ארבע שנים קודם לכן, ב-2010, בג"ץ קבע כי סעיף בחוק התקציבים שהעניק הבטחת הכנסה לאברכים פוגע פגיעה שאינה מידתית בעיקרון השוויון, שכן התקציב מתקצב אך ורק ישיבות.

ביטול סעיפי חוקים שנגעו לכליאת מבקשי מקלט (2013)

ב-2013 בג"ץ ביטל את ההסדר שנקבע בחוק למניעת הסתננות, שאפשר החזקה במשמורת של מסתננים חסרי מעמד בישראל לתקופה של שלוש שנים. ב-2014 בג"ץ ביטל שוב תיקון לחוק שקבע משמורת לשנה, וב-2015 העליון קבע כי תקופה של 20 חודשים ב"מרכז השהייה למסתננים" היא בלתי מידתית, ובג"ץ שחרר לאלתר את כל מי ששהה במתקן "חולות" במשך יותר משנה - ואלה היו רוב השהים. ב-2020 בג"ץ קבע כי החוק המחייב לנכות 20% משכרם של המסתננים, לשם יצירת פקדון על ידי המדינה ולשם עידוד יציאתם מהארץ, אינו חוקתי.

איסור הפרטת בתי הסוהר (2005)

בג"ץ נעתר לעתירה נגד בתי הסוהר וביטל הקמת בית סוהר (במתכונת פיילוט) שיופעל וינוהל על ידי תאגיד פרטי ולא על ידי המדינה. הוא נימק זאת בשל הפגיעה הבלתי מידתית בכבודם ובחירותם של אסירים.

הגדלת פיצויים למפוני ההתנתקות (2005)

חוק יישום תוכנית ההתנתקות הגביל את זכות המפונים לפיצוי. בג"ץ קבע כי גם מפונים צעירים שגילם פחות מ-21 זכאים למענק אישי, וקבע כי יש לבצע שינויים נוספים בחוק.

מעצר צבאי (1994)

בג"ץ קבע כי הוראה בחוק השיפוט הצבאי, שהתירה מעצר של חייל למשך ארבעה ימים בטרם הבאתו בפני שופט, פוגעת בזכות לחירות המעוגנת בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, וביטלה אותו.

כרטיסייה מס. 1: קהילת הלהט"ב

קראו את המאמר וענו על השאלה:
מה הטענות של מפלגת נעם נגד קהילת הלהט"ב?

*קראו את פרק ד': האגודה למען הלהט"ב, עד השורה שמסתיימת במילים 'תופעות של להטבופוביה'.
ואז את 'כך כופים מהפכה', עד המילים 'מרגע זה!'.

כרטיסייה מס. 2: ערביי ישראל ונציגיהם הפוליטיים

קראו את המאמר וענו על השאלה:
מהן הדרכים שבהן הימין הקיצוני תוקף את הציבור הערבי,
ולמה 'עונש מוות למחבלים' הוא 'משרוקית כלבים' לגזענות
נגד ערבים בחסות החוק?

כרטיסייה מס. 3: נשים ומעמדן

קראו את המאמר וענו על השאלה:
מדוע מיעוט נשים בממשלה הוא רק חלק מהבעיה?

עזר מס. 5: פעילות שקט - שרשור ציוצים של פרופ' לנדאו

שרשור מהטוויטר של עידן לנדו

1/ המינוי המסתמן של בן גביר לשר הביטחון הלאומי הוא שיאו של מהלך של שנה וחצי, מאז מהומות מאי 2021. מה משותף ל"הרחבות" בתפקידו - מג"ב בשטחים, הסיירת הירוקה והרשות לאכיפה במקרקעין? כמובן: שלושה שוטים שמונפים תדיר נגד ערבים. שימו לב - הקו הירוק נמחק בשיוך הסמכויות האלה לאדם אחד.

2/ חשוב לציין שהתהליכים החלו *לפני* שבן גביר היה שחקן משמעותי. צריך להבין את המינוי שלו כמימוש אג'נדה, מינוי קבלן מבצע, ולא "כניעה" לניאונאצים. מאז מאי 2021, הימין מדבר בגלוי על הזזת תוואי החזית במאבק נגד "הערבים" אל תוך הערים המעורבות.

סמוטריץ': "להכניס את צה"ל לערים המעורבות ולהטיל בהן עוצר" | ישראל היום, 11.5.21

3/ למעשה נתניהו תמך במהלך הזה ורק גנץ התנגד. כעת הוסרה ההתנגדות (שממילא לא היתה שורדת, בהיותו של גנץ הסמרטוט שהוא). בן גביר יהיה האיש שיגשים את תכניות סמוטריץ'-נתניהו.

המשטרה איבדה שליטה: נתניהו רוצה לאפשר הכנסת חיילים לערים, גנץ מתנגד | YNET, 12.05.21

4/ מתי זה יקרה? כל תקרית שולית יכולה להצית את זה, כשהאוויר רווי כל כך באדי שנאה והסתה. התרחיש הסביר ביותר: עימות משטרתי עם מפגינים, או עם עבריון נמלט, שמסתבך לירי חי וגובה קורבנות מיותרים בנפש. נחוץ רק גפרור בודד; אלמוג כהן ובן גביר יעשו את השאר.

5/ הראייה של ערביי ישראל כאויב מבפנים חילחלה עמוק לשדרות השלטון, הנה לדוגמה הדו"ח המוטה להחריד של מבקר המדינה לאחר אותם אירועים.

"דו"ח המבקר מחזק את הרעיון שערבים הם אויבים ולא אזרחים" | שיחה מקומית, 2.8.22

6 / ממשלת בנט הקימה אז "משמר לאומי" לחיזוק מג"ב. לחציו של "השומר החדש" לקחת את המשמר תחת חסותו נהדפו, אך בפועל יש לשער שעיקר המתנדבים יגיעו משורותיו. הארגון הרי בנה עצמו בדיוק ליום הפקודה הזו.

בנט הכריז על הקמה של משמר לאומי, בפועל מדובר בעיקר בהרחבה של מג"ב | הארץ, 16.6.22

7 / תזכורת - מי זה "השומר החדש":

"השומר החדש" ובן דודו המנומס פחות, "השומר יו"ש", מתחזקים במתנדבים כ-30 חוות צאן *בלתי חוקיות* שהוקמו בשטחי הגדה; ארגוני השומר מקבלים לשם כך מיליוני שקלים ממשרד החקלאות. גם קק"ל משקיעה בחוות האלה - כולן בלתי חוקיות על פי צה"ל עצמו.

8 / התנועה הזאת הפכה למיליציה הגדולה בישראל. וזו היתה רק ההתחלה

9 / וכמובן, המיליציות שקמו בישראל בעקבות מאי 2021, יהודים שלוקחים את החוק לידיים - אותו חוק שהיה אמור להגן על כולם, ערבים ויהודים, מפני אלימות משולחת רסן.

10 / בראש ובראשונה, סיירת בראל של בריון הקשקשים הקשקשן אלמוג כהן. חשוב תמיד לשים לב לתמיכה המובלעת-מוכחשת של הממסד בגידולי הפרא האלה. הממסד לא "נכנע", הוא רק מתאמץ לדגמן ממלכתיות.

לא לסיירת בראל: המשטרה בדרום תמכה בהתארגנות אזרחים חמושה - וחזרה בה | YNET, 20.03.22

11 / המיליציה בלוד, על בסיס תמיכה מפורעי יצהר.

**ביצהר מיהרו להצטייד בנשק ולהתגייס לטובת
האחים בלוד | 13.5.21**

12 / ברקע מיליטריזציה בנאלית של המרחב הערבי; דברים
שלא היו עולים על הדעת לבצע בערים יהודיות, כמו תרגיל
צה"ל בתוככי העיר.

**עיריית אום אל פחם נגד תרגיל צה"ל בעיר: "פגיעה
דרמטית ברגשות התושבים" | YNET, 17.05.22**

13 / בהיעדר מפלגה ערבית בקואליציה המסתמנת, הקפאת
חוק קמיניץ תבוטל. זהו השוט של ממשלות הימין (לפני בן
גביר) נגד בנייה לא חוקית בערים שאותן ממשלות מונעות
מהן בעקביות תכניות מתאר מעודכנות.

**מאז כניסת חוק קמיניץ לתוקף חלה עלייה של 190%
בהיקף צווי ההריסה המינהליים | גלובס, 21.07.2022**

14 /

**עדאלה לוועדת הכספים: עצרו את הליכי
האכיפה המוגברים בתחום הבנייה המכוונים
נגד האזרחים הערבים | 30/12/2019**

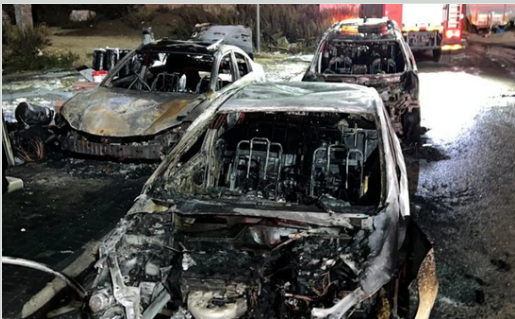
15 / בפברואר השנה מירון רפפורט זיהה את כיוון
הדברים. המציאות הנוכחית מחזקת את הערכתו.

**מטרת הימין גלויה: עימות אלים בין המדינה לבין
אזרחיה הערבים | שיחה מקומית, 2.2.22**

16 / התשובה של ישראלים הגונים לתרחיש הזה צריכה להיות פשוטה ונחרצת: סולידריות אזרחית עם קורבנות המשטר הערביים. מטרת השלטון בדיוק הפוכה: לגדוע ולשבש סולידריות כזאת. יגידו שהערבים התחילו. יגידו שהם מבצעים לינצ'ים. שהם תוקפים יהודים תמימים.

17 / המלצתי הראשונה והעיקרית - כשפורצים אותם אירועים, *תנתקו מיד* מערוצי הטלוויזיה; שופרות כמו שומפלבי וקושמרו ישחקו לכם בראש בלי סנטימנטים. אלה ערוצי תעמולה לכל הדבר שמפיצים הודעות דוברים וגזענות נטו ללא שום בדיקה מוקדמת. חפשו את הדיווחים מהשטח של העיתונות העצמאית.

18 / שנית, גם אם יש אלימות ערבית, ותמיד יש גם כזאת, חפשו את סיפור המסגרת הנכון. למה היא פרצה, כנגד מי. ובעיקר, חפשו את שילוב הידיים הסמוי או גלוי בין זרועות האכיפה לבין הימין הפשיסטי, כיצד האחד מאפשר ומעצים את השני. זאת החזית שנגדה נעמוד עם אחינו הערבים.

19 / והנה טעימה רק מהיום.

מכוניות הוצתו באבו גוש ובעין נקובא
וכתובת "גירוש לערבים" רוססה סמוך אליהן
| הארץ 25.11.22

20 / "מי שאחראי לאינתיפאדה הזו הוא איתמר בן גביר. זה התחיל עם ההפגנה של להבה בשער שבס, המשיך בפרובוקציה בש"יח ג'ראח, ועכשיו הוא מסתובב עם פעילי להבה בערים. אתמול הצלחנו להרגיע את עכו והוא הגיע עם פעילים באוטובוס וגרם לתסיסה. אין למשטרה כלים להתמודד איתו".

המפכ"ל: "בן גביר אחראי לאינתיפאדה הזו" | 13.5.21, N12